

Ympäristömerkit

Ympäristömerkeistä

EU:n hankintadirektiivi (2014) sallii suorat viittaukset ympäristömerkkiin ilman, että sen kriteereitä avataan tarjouspyynnössä tarkemmin.

Luotettava ympäristömerkki on takuu siitä, että tuote tai palvelu on tiukkojen ympäristövaatimusten mukainen.

Ympäristömerkin edellyttäminen on helppo tapa huomioida ympäristönäkökohdat julkisessa hankinnassa, sillä hankintayksikön ei tarvitse itse valvoa, täyttääkö tuote tai palvelu ympäristömerkin saamiselle asetetut kriteerit. Hankintayksikkö tarkastaa ainoastaan, että tuotteelle tai palvelulle on myönnetty ympäristömerkki.

Ympäristömerkin luotettavuus

Luotettavalla ympäristömerkillä tarkoitetaan **tyypin 1 ympäristömerkkejä, kuten pohjoismainen ympäristömerkki eli joutsenmerkki ja EU-kukka.**

Merkille asetetut vaatimukset koskevat ainoastaan perusteita, jotka liittyvät hankinnan kohteeseen ja soveltuvat hankinnan kohteena olevien tavaroiden tai palvelujen ominaisuuksien määrittelemiseen. Merkille asetetut vaatimukset perustuvat puolueettomasti todennettavissa oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin.

Merkit vahvistetaan avoimessa menettelyssä, johon viranomaiset, kuluttajat, työmarkkinaosapuolet, valmistajat, kaupan edustajat ja valtioista riippumattomat organisaatiot sekä muut asiaankuuluvat sidosryhmät voivat osallistua.

Kaikkien yritysten, joiden tuotteet täyttävät vaatimukset, on mahdollista saada merkki.

Merkille asetetut vaatimukset laatii kolmas osapuoli, johon merkkiä hakeva toimittaja ei voi käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa.

[Linkki: EU:n laatumerkin](#)

Luotettavat ympäristömerkit

Miksi Joutsenmerkki on hyvä ympäristön kannalta?

Joutsenmerkkiä kannattaa käyttää vaatimuksena aina, kun se vain on järkevää ja mahdollista, esim. merkittyjä tuotteita löytyy paljon ja usealta toimittajalta. Merkkien kriteerit kategorisesti kieltävät esim. kandidaattilistan aineiden käytön. Merkki toimii kemikaalivaatimusten täyttymisen todentamisessa.

POHJOISMAINEN YMPÄRISTÖMERKKI ELI JOUTSENMERKKI

Suomen ja Pohjoismaiden tunnetuin ympäristömerkki. Noin 60 eri tuote- ja palveluryhmää.

[Linkki: Joutsenmerkki](#)

EU-YMPÄRISTÖMERKKI

Maailman kansainvälinen ympäristömerkki, joka on käytössä ETA-maissa. Tunnetaan laajasti EU/ETA-alueella ja paikoin muuallakin.

Käsittää 27 eri tuoteryhmää. Suomalaisia luvanhaltijoita 16.

[Linkki: EU-ympäristömerkki](#)

Suosittelava käyttää ympäristömerkkiä julkisissa hankinnoissa - vähimmäisvaatimuksena

Ympäristömerkki vähimmäisvaatimuksena hankinnan kohteen kuvauksessa::

- Hankintayksikkö voi vaatia, että hankinnan kohteena olevalle tuotteelle tai palvelulle on myönnetty tietty ympäristömerkki.
- Tarjottujen tuotteiden on täytettävä ympäristömerkin x:n kriteeridokumentti [nro].

Toissijainen tapa käyttää ympäristömerkkiä julkisissa hankinnoissa – osana laatuvertailua

Ympäristömerkki osana laatuvertailua:

- Ympäristömerkin ottaminen osaksi laatuvertailua on hyvä vaihtoehto, jos merkin vaatiminen ei ole hankintayksikölle välttämätöntä, mutta yksikkö haluaa kannustaa yrityksiä ottamaan ympäristönäkökulmat huomioon tuotteissa ja palveluissa. Tässä tapauksessa hankinnan valintaperusteena on hinta-laatusuhde ja edellytettyä ympäristömerkkiä tarjoamalla tarjoaja saa lisäpisteitä laadun vertailussa.

Esimerkiksi:

- Tarjotuilla tuotteilla/palvelulla on ympäristömerkki x = yy pistettä.
- Tarjotut tuotteet täyttävät ympäristömerkin x kriteeridokumentin [nro] = yy pistettä.
- Tarjotuilla tuotteilla/palvelulla on ympäristömerkki x viimeistään sopimuskauden alkaessa = yy pistettä.
- Tarjotuilla tuotteilla/palvelulla on ympäristömerkki x viimeistään (esim.) kuuden kuukauden kuluttua sopimuskauden alkamisesta = yy pistettä.

HUOM! Toissijaista tapaa ei suositella käytettäväksi - aiheuttaa hallinnosta taakka ja ei takaa haitattomuutta → tarjous, jonka tuote/tuotteet eivät ole merkittyjä voi silti voittaa.

Ympäristömerkkien käyttämisen muistilista

- ❑ Käy yritysten kanssa vuoropuhelua esimerkiksi siitä, kannattaako merkkiä käyttää vähimmäisvaatimuksena vai laadullisena vertailuperusteena.
- ❑ Hankintayksikön kannattaa aina tarkistaa markkinoilta, että sieltä löytyy enemmän kuin yksi ympäristömerkitty tuote tai palvelu. Tämän voit tarkistaa esimerkiksi merkkien nettisivuilta. Näin annetaan mahdollisuus kilpailulle eikä kavenneta markkinoita.
- ❑ Tiedota yrityksiä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa hankinnoista, joihin suunnitellaan otettavan ympäristömerkkejä mukaan.
- ❑ Muista siirtää ympäristömerkkiä koskeva vaatimus osaksi sopimusta.
- ❑ Sisällytä hankinta-asiakirjoissa linkki edellytettyyn ympäristömerkkiin tai kriteeriasiakirjoihin. Asiakirjat voidaan laittaa myös hankinta-asiakirjojen liitteeksi.
- ❑ Käytä aina **luotettavia** tyyppin 1 ympäristömerkkejä (Joutsenmerkki & EU-kukka).

Tarjoajan soveltuvuus, hallintajärjestelmät

Tarjoajan soveltuvuus – ympäristöasioiden hallinnointi

Julkisissa hankinnoissa on mahdollista asettaa vaatimuksia tarjouskilpailuun osallistuvalla yritykselle tai muulle toimijalle (ns. soveltuvuusvaatimuksina). Yhtenä soveltuvuusvaatimuksena hankintayksikkö voi edellyttää, että tarjoajalla on ympäristöasioiden hallinnointijärjestelmä, jossa on kuvattu ympäristöasioiden hallintaa esimerkiksi toiminnan eri vaiheissa (esim. kuljetus, materiaalihankinnat, jätehuolto, jätteen vähentäminen). Tarjoaja voi osoittaa vaatimuksen täyttymisen myös sertifioitulla ympäristöasioiden hallinnointijärjestelmällä (esim. ISO 14001) tai muilla vastaavilla tavoilla.

Osana ympäristöasioiden hallintajärjestelmä soveltuvuusvaatimuksesta kannattaa pyytää kuvaus yrityksen kemikaalien hallinnasta

Kannattaa kuitenkin huomioida, **että yrityksen ympäristöasioiden hallinnointijärjestelmä ei koske lainkaan yrityksen tuotteiden sisältämiä kemikaaleja**. Ympäristöjärjestelmä kohdentuu yrityksen itsensä tunnistamiin ympäristöriskeihin, kuten esimerkiksi jätteiden käsittelyyn tai kemikaalien varastointiin.

Tarjoajan soveltuvuus – laadunhallintajärjestelmä

Liittyen laadunhallintajärjestelmään ja toimintamalliin sekä alihankintaketjun hallintaan voidaan yritykseltä sopimusehtona vaatia sertifioitua järjestelmää ja pyytää yritystä kuvaamaan se.

Ympäristökriteerit

Luotettavien tahojen ympäristökriteerit

Jos tuotteissa tai palveluissa, joita olet hankkimassa ei ole olemassa tyyppin 1-ympäristömerkittyjä tuotteita tai laisinkaan olemassa olevaa kriteeristöä, voit käyttää muita luotettavaksi tunnistettujen tahojen, yhteisesti ja avoimella menettelyllä laadittuja luotettavia kriteereitä tarjouksessa, kuin ympäristömerkeistä on todettu aiemmin – HUOM! hankintayksikön on hyvä tehdä markkinakartoitusta ennen soveltamista

Monet tarjolla olevista ympäristökriteereistä ottavat muiden ympäristönäkökulmien lisäksi myös haitalliset aineet huomioon.

Ympäristökriteerien mukaan ottaminen tarjouspyyntöön on yksi tapa vähentää hankittavassa tuotteessa tai palvelussa esiintyviä haitallisia aineita.

Valmiita ympäristökriteereitä

[Linkki: Motivan julkisten hankintojen tietopankki](#)

[Linkki: Euroopan komissio \(EU GPP -kriteerit\)](#)

[Linkki: Ruotsin kansallisen hankintaviranomaisen kriteerit](#)

[Linkki: KEINO:n Sairaanhoidopiirien hankinnat –kehittäjäryhmän kriteerit](#)

Käyttämällä esimerkiksi näiden luotettavien tahojen valmiita kriteerejä tiedät, että ne ovat objektiivisia ja että niille löytyy tieteellinen peruste.

Valmiiden kriteerien käyttämisen muistilista

- ❑ Vain markkinakartoituksen avulla varmistat paikallisten markkinoiden kyvyn vastata vaatimuksiisi. Käytä valmiita kriteerilistoja lähtökohtana ja mukauta ne yritysyhteistyöllä sopiviksi alueellesi.
- ❑ Pyydä asiantuntijatukea esimerkiksi kunnan ympäristö- tai kemikaaliasiantuntijalta tai KEINO-osaamiskeskukselta. Valmiiden kriteerilistojen käyttö ei ole aina yksinkertaista. Jokaisella hankinnalla on yksilöllisiä piirteitä, eivätkä kriteerit välttämättä ole aina suoraan sovellettavissa sellaisenaan.
- ❑ Seuraa vaatimustesi täyttymistä. Seuranta luo hyvän pohjan kriteerien vaatimustason nostamiselle seuraavassa kilpailutuksessa.

